

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Nagy László Gyula ügyvéd által képviselt Könyvmíves Könyvkiadó Kft. (Budapest) felperesnek a dr. László Ildikó Katalin ügyvéd által képviselt Gazdasági Versenyhivatal (Budapest, hivatkozási szám: Vj-123/2008.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2011. évi június hó 7. napján kelt 16.K.34.989/2009/5. számú ítélete ellen az alperes által 6. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50.000 (azaz ötvenezer) forint együttes első- és másodfokú perkoltséget, valamint az államnak - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - 30.000 (azaz harmincezer) forint kereseti és 30.000 (azaz harmincezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes a 2009. március 9. napján kelt Vj-123/2008/11. számú határozatában megállapította, hogy a felperes a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor a Magyar értelmező kéziszótár című kiadványán nem tüntette fel, hogy az a korábbi hasonló szótárakon alapuló, jelentős részben archaikus kifejezéseket, sokszor nem mai értelemben, régies szóhasználattal magyarázó kiadvány. A jogsértés miatt a felperest 500.000 forint bírság megfizetésére kötelezte. A határozat indokolása szerint a szótár nem tartalmaz információt arra vonatkozóan, hogy a könyv régies megfogalmazásban határoz meg egyes címszavakat, amelyek a mai magyar célfelhasználók, így sokszor a kisiskolások számára nem értelmezhetők. A

„szennyos oldalon” szereplő „A kiadvány 2000-ben jelent meg először” mondat ezt a megtévesztő elemet tovább erősíti, és azt a képzetet kelti a fogyasztóban, hogy teljesen új szerkesztésű és nyelvezetű könyvet vásárolhat meg. A kiadvány szókészletének és meghatározásainak archaikus jellege, bizonyos szavak régies írásmódja és dr. Cs. T. szerkesztő nyilatkozata alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kiadvány nem teljesen új, hanem korábbi - vélhetően a XX. század első harmadában megjelent - értelmező szótárakon és azok szókészletén alapul. Az előszó „Reméljük kötetünk hasznos segédeszköze lesz mind az iskolai, mind az egyéni felkészülésnek” zárómondatának megfogalmazása nem azt állítja, hogy az olvasó különleges szöveget és a régen használt kifejezések korabeli értelmezését idéző, speciális célra szolgáló kiadványt tart a kezében, hanem azt a látszatot kelti, hogy az a XXI. század iskolai tanulmányait és - a vélhetően felvételihez, vizsgához, oktatáshoz kötődő - egyéni felkészülést hasznosan segíti. Példákat hozott arra nézve, hogy számos címszó archaikus fogalmazásban található meg a kiadványban. Ezek alapján állította, hogy azok régies nyelven megfogalmazott olyan értelmezések, amelyek sokszor még egy művelt felnőtt számára sem mindig érthetőek, egy kisiskolás gyermek számára pedig érthetetlenek. Emellett a kötet nem ad tájékoztatást arról, hogy alapvetően milyen műveket használtak fel a szerkesztéskor. Mindezt a szótár nem használható az elsődleges célra. A bírság összegének meghatározásánál az alperes a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 78. §-ának (3) bekezdésében felsorolt körülményeket vizsgálta. Súlyosító körülményként értékelte, hogy a megtévesztés főleg a fogyasztók versenyjogi szempontból kiszolgáltatottabbnak tekinthető részét, így pl. a kiskeresetűeket és a diákokat sújtotta, akik számára a kiadvány alacsonyabb árfekvése lényeges szempont volt az értelmező szótárak közüli választáskor. Emellett a felperes magatartása neki felróható, ugyanilyen magatartás elkövetése miatt őt már korábban megbírságolták. Enyhítő körülmény volt a felperes együttműködő magatartása, a jogsértés időközbeni megszüntetése és, hogy a kiadvány lényeges tulajdonságának elhallgatása általában nem volt jellemző gyakorlat a felperesnél.

A felperes keresetében a határozat hatályon kívül helyezését, illetve a bírság mellőzését, de legalább mérséklését kérte. Állította, hogy jogsértés nem valósult meg, a kiadványt az ár-értékarány és tartalom alapján megfelelőnek minősítették a vásárlók, azzal kapcsolatban egyetlen panasz sem érkezett, így nincs fogyasztói érdeksérelem. Hangsúlyozta, hogy a kötet mind a hátsó borítón, mind az előszóban utalt az archaikus nyelvezetre. A bírság összege eltúlzott a jogsértés csekély súlyára és az önkéntes jogkövető magatartására figyelemmel.

Az alperes ellenkérelmében a határozatban foglaltak fenntartása mellett kérte a kereset elutasítását. Érvelése szerint a fogyasztó nem ismerhette fel azt, hogy a kiadvány egy régi értelmező szótárkészleten alapul, régen használatban volt fogalmakat, régies írásmóddal, a korabeli értelmezésnek megfelelő tartalommal és szóhasználattal magyaráz. A kézisztár egyes közlései azt a látszatot keltették, hogy az egy újonnan készült mű. A vásárló azonban joggal várhatja el, hogy a kiadvány lényeges tulajdonságairól tájékoztassák.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes határozatát megváltoztatta és megállapította, hogy a felperes a Magyar értelmező kézisztár című kiadványán való feltüntetettekkel

nem tanúsított a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást, ezért a kiszabott bírságot is mellőzte. Az alperes által példaként felhozott „adó”, „csók”, „csoda”, „férj”, „jegyesek”, „jó”, „kakas”, „orgona”, „ponyvairodalom”, „zsűri” címszavak magyarázatainak megvizsgálása alapján megállapította, hogy azok nem tartalmaznak olyan régies megfogalmazást, amely a mai magyar célfelhasználók, sokszor kisiskolások számára ne lenne értelmezhető, feltételezve, hogy írni, olvasni megtanultak és ezen olvasási képességük elsajátítása során további irodalmi, történelmi vagy egyéb tanulmányaikhoz kívánják ezt felhasználni ismeretanyagaik bővítése, a tankönyveikben szereplő kifejezések értelmezésének elősegítése érdekében. A törvénysértés megállapításához nem elégséges az, hogy a felperes által kiadott értelmező kéziszótár szómagyarázatához hasonló magyarázat már korábban, akár több száz évvel ezelőtt, akár a görög vagy római korban valamilyen írásos formában már megjelent. Az alperes csak feltételezte, de nem igazolta azt a megállapítását, hogy a kiadvány nem teljesen új, hanem korábbi, vélhetően a XX. század első harmadában megjelent értelmező szótárakon és azok szókészletén alapul. A kiadvány címe jelzi, hogy olyan szavak magyarázata található meg benne, amely valamilyen okból a napi életben használatos szókincset meghaladó, vagy történelmi, vagy más idegen szóval ma már helyettesített szavak magyarázatát feltételezi. A „szennyos oldalon” szereplő kitétel az új szerkesztés tényét rögzíti, amellyel ellentétes állítás, igazolt tény nem merült fel. A felperes későbbi kiadványaiban önkéntesen adott pontosító tájékoztatás nem jelenti azt, hogy a perrel érintett kiadványon feltüntetettek jogsértést valósítottak volna meg. Az eredményes elsődleges kereseti kérelemre tekintettel az elsőfokú bíróság érdemben már nem vizsgálta a felperes másodlagos kérelmét.

Az elsőfokú bíróság, ítéletének megváltoztatása és a felperes keresetének elutasítása iránt előterjesztett fellebbezésében az alperes előadta, hogy az átlagos fogyasztó ma nem azért használ értelmező kéziszótárt, mert a XIX. századi és a XX. század eleji fogalmak akkori jelentésére kíváncsi, hanem azért, mert napjainkban a felgyorsult technikai fejlődés, a globalizáció, az információs társadalom olyan mennyiségű új kifejezéssel áraszt el minket, amely rákényszeríti a felhasználókat iskolai ismereteinek kiegészítésére, felfrissítésére. A kiadványban azonban nincs utalás arra, hogy ez utóbbi funkcióra a kéziszótár nem használható, sőt a valósággal kifejezetten ellentétesen azt állítja, hogy a kéziszótár újonnan készített és általános felhasználásra alkalmas. Az elsőfokú bíróság által részletesen elemzett egyes címszókhoz kapcsolódó tartalmakra utalással állította, hogy nem a 2000-ben hatályos helyzetet tükrözi az az állítás, miszerint az adót egyenlő és általános szabály szerint követeli tagjaitól az állam vagy más adóztatási joggal bíró közjogi személy, továbbá, hogy a jegyesek házasságon kívül született gyermekei későbbi házasságuk által törvényessé válnak, azaz addig törvényen kívüliek, illetve, hogy a könyvek vásári árusításának divata máig is fenn van, bár a könyvkereskedések szaporodásával némileg hanyatlott. A kéziszótár szerkesztőjének nyilatkozatára és az előforduló régies írásmódra hivatkozással állította, hogy nem csupán feltételezte azt, hogy a kiadvány nem teljesen új. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt, hogy a mű lényeges tulajdonságait félreérthetetlenül közölni kell a fogyasztóval.

A fellebbezéssel szemben a felperes érdemi nyilatkozatot nem tett.

A másodfokú bíróság az alperes fellebbezését a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340.§-ának (5) és (6) bekezdései alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Az alperes fellebbezése az alábbiak szerint alapos.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§-ának (3) bekezdése alapján - fellebbezési ellenkérelem hiányában - a fellebbezési kérelem korlátai között vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság teljeskörűen és helyesen feltárta a jogvita eldöntéséhez szükséges tényállást, ám abból téves következtetésre jutott az alperes határozata jogszerűségének, illetve a felperes magatartásának jogi megítélését illetően. Az alperes fellebbezésében előadottak alkalmasak voltak az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására.

Az anyanyelv élő szókészletét más-más módon feldolgozó szótárak segítségével mindenki rendszeresen ellenőrizheti és gazdagíthatja nyelvi ismereteit, fejlesztheti kifejezésbeli készségeit. Egy magyar értelmező kéziszótártól az átlagos fogyasztó azt várja el, hogy pontos, egyértelmű és könnyen érthető definíciókkal adja meg a szavak valódi jelentését. A szavak és kifejezések szótári feldolgozásának legfontosabb eszköze az értelmezés. Az értelmezés célja, hogy az egyes jelentéseket világosan elhatárolja egymástól, és ezáltal megadja az adott szó jelentését, pontos tartalmát. Általános elvárás, hogy az értelmezések szövegében egyértelmű, közérthető megfogalmazások jelenjenek meg, és csak annyi nyelvi- és tárgyismereti tudnivalót közöljön, amennyi a jelentés azonosításához és egyértelmű megkülönböztetéséhez feltétlenül szükséges.

A felperes kinyilvánította azt a célt tűzte ki a perrel érintett kiadványával, hogy olyan szavakat gyűjtsön össze, amelyek jelentése nem általánosan ismert, illetve többjelentésű szavak esetén azokat, amelyek mára már nem igazán ismertek. A „szennyos oldalon” szereplő információk és az előszó záró mondata egyértelműen arra utal, hogy a kötet a mai kor terméke; hasznos segédeszköz a tanuló ifjúság, de a mindennapi ember számára is. A felperesi tájékoztatásból azt a következtetést lehet levonni, hogy a kötet a XXI. század emberének nyújt segítséget az olyan szavak értelmezéséhez, amelyek tartalma - az idő múlása vagy éppen a szó újszerűsége folytán - ma nem egyértelmű. Mindezek alapján a felperes által kiadott Magyar értelmező kéziszótárt használó átlagfogyasztó azt várja el a múltól, hogy az a XXI. század társadalmában élők gondolkodásmódja, az adott politikai-, gazdasági-, anyagi-, vallási stb. viszonyokra alapítottan, a jelen korban általánosan használt közérthető kifejezésekkel, a hatályos helyesírási szabályoknak megfelelően világítsa meg egy-egy szó tényleges jelentését. Ennek a felperes által is kitűzött célnak azonban a kéziszótár nem tesz eleget.

Az elsőfokú bíróság részletesen végigvette az alperes által példaként megjelölt címszókhoz adott értelmezéseket, és ezek alapján vonta le azt a következtetést, hogy a meghatározások a XXI. századi olvasó számára is, külső segítség nélkül azonnal értelmezhetők. A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban nem az a lényeg, hogy a Magyar értelmező kéziszótárban megadott egyes jelentéstartalmak végső soron

megérthetők-e, hanem az, hogy az adott értelmezés teljesíti-e az értelmező kéziszótár - a felperes által is kinyilvánított, a fentiek szerint megfogalmazott - rendeltetését.

Az Ítéletábra maradéktalanul osztja az alperes álláspontját; a felperes által kiadott mű gyakran nem a XXI. század viszonyainak megfelelő jelentéstartalmat, nem a XXI. század általános szóhasználatával adja meg. Ennek bizonyítására az alperes által is hivatkozott „adó” kifejezés különösen jó példa. A magyarázatban szereplő „törvényhatóság” ma már nem használatos fogalom, és szemben az elsőfokú bíróság okfejtésével, különösen nem a bíróság szinonimája. A Magyar értelmező kéziszótár (Akadémiai Kiadó), illetve a Magyar szókincstár (Tinta Könyvkiadó) bár tartalmazza a „törvényhatóság” címszót, ám mindkettő önkormányzati szervként jeleníti azt meg. Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy alapvető különbség van a bíróságok és a közigazgatás önkormányzati szervei között, ezért azok egymásnak nem szinonimái, nem keverendők. Az „önkormányzati” kifejezést azonban az értelmezés nem tartalmazza. Emellett nem fejt ki, hogy mit kell érteni a közölt „világi község”, mint adóztatási joggal bíró közjogi személy alatt. A kiadványban szereplő jelentéstartalom tehát nem a mai kor nyelvhasználatával, nem a XXI. században érvényesülő adó tartalmát adja. A „jegyesek” címszó magyarázata szerint a jegyesek házasságon kívül nemzett gyermekei későbbi házasságuk által törvényessé válnak. Az elsőfokú bíróság ezt a magyarázatot egy további ismertetésnek tartja. Ez az érvelés azonban csak akkor lenne elfogadható, ha a kéziszótár legalább utalást tartalmazna arra nézve, hogy ez a további magyarázat a mai magyar viszonyokra nem vonatkoztatható, egyáltalán a törvényes vagy törvénytelen gyerek kifejezés az elmúlt évtizedekben nem volt használatos, sőt a mai társadalmi viszonyok között általánosan elfogadott a nem házasságból született gyermek, akit a társadalom tagjai a házasságból született gyermekkel azonos jogúnak tekintik. A „ponyvairodalom” címszó alatti magyarázattal kapcsolatban az elsőfokú bíróság is elismerte, hogy az egy történeti magyarázatot ad, de a kéziszótár terjedelmi korlátaira tekintettel elfogadhatónak tartotta a teljeskörű magyarázat hiányát. Ezzel szemben a másodfokú bíróság álláspontja az, hogy az először 2000-ben megjelent kiadványtól az átlagos fogyasztó azt várja, hogy a kifejezés mai kor szerinti értelmezését adja, és ha terjedelmi korlátok vannak, akkor éppen a történeti magyarázat maradjon el. Teljes mértékben elfogadhatatlan az, hogy az elsőfokú bíróság pusztán irodalmi megfogalmazásnak minősíti a „férj” címszónál szereplő azon kitétel, miszerint „a férj jogait és kötelességeit neje irányában személyi és vagyoni tekintetben a jog határozza meg”. Bizonyos történelmi korokban, egyes államokban még ma is valóban különbséget tesz a jog a házastársak között. A XXI. századi Magyarországon azonban ilyen különbségtételt a jog nem ad, ezt a megkülönböztetést a mai magyar általános társadalmi felfogás sem ismeri el, ezért a kéziszótár szerinti magyarázat igenis félrevezető a XXI. századi olvasó számára.

A felperes a kiadvány előszavában és a külső iratborítón azt közölte, hogy a kéziszótár a régen használt kifejezések értelmezését is adja. Arra azonban még csak nem is utalt, hogy ezt a korabeli viszonyok közötti értelemben, száz évvel ezelőtti nyelvezettel fogja megtenni. Ennek elhallgatásával azt a téves képzetet keltette, hogy egy teljesen új szerkesztésű, a mai kornak megfelelő értelmezésű, XXI. századi nyelvhasználat szerinti kézikönyvet vásárolhat meg.

A másodfokú bíróság teljes egészében osztotta az alperes azon érvelését is, hogy az elsőfokú bíróság, alapvetően csak a példaként említett címszóhoz rendelt tartalomtól vonta le következtetéseit, az alperes egyéb indokait teljes mértékben figyelmen kívül hagyta. Bizonyos szavak régies írásmódja, amely esetenként a ma hatályos helyesírási szabályok szerint már helytelen írásmódot jelent, szintén alátámasztják az archaikus kifejezések, a régies szóhasználat tényét. A korabeli írásmód alkalmazásával a kéziszótár kinyilvánított rendeltetése nem valósul meg. Ennek elhallgatása ugyancsak alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.

Az elsőfokú bíróság nem tartotta bizonyítottnak azt az alperesi megállapítást, miszerint a mű korábbi hasonló szótárakon alapul. Ezzel szemben a másodfokú bíróság rámutat arra, hogy az alperes a közigazgatási eljárás során beszerezte a kiadvány szerkesztőjének nyilatkozatát, amely szerint a mű alapját azok a művek képezik, amelyeket a korábbi időszak jeles tudósai, professzorai állítottak össze. Emellett a kötet szerzőt egyáltalán nem is tüntetett fel. Ezek alapján az alperes állítása bizonyítást nyert, ezért nem kellett címszónként külön-külön megjelölnie azt, hogy az értelmezés ténylegesen melyik korábbi hasonló szótáron alapul.

A kifejtettekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla - eltérő jogi álláspontja folytán - az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján egészben megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

A végső soron pernyertes alperes első- és másodfokú perkölségét a felperes a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján köteles megfizetni, míg a kereseti- és a fellebbezési illeték viselésére a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján köteles.

Budapest, 2012. évi január hó 11. napján

Borsainé dr. Tóth Erzsébet sk. a tanács elnöke, dr. Vitál-Eigner Beáta sk. előadó bíró, dr. Bacsa Andrea sk. bíró